Wykorzystanie programów pomocowych Unii Europejskiej przez małe i średnie przedsiębiorstwa w województwie zachodniopomorskim

Tomasz Lipczyński [1]

Wstęp

Jedną z podstawowych cech gospodarki wolnorynkowej jest dominująca przewaga prywatnej własności oraz znacząca rola, jaką odgrywa sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w gospodarce. Sektor MSP w Polsce, podobnie jak w krajach wysokorozwiniętych, odgrywa ważną rolę społeczną i gospodarczą. Funkcja społeczna sektora małych i średnich przedsiębiorstw sprowadza się obecnie w Polsce przede wszystkim do łagodzenia różnego rodzaju napięć społecznych powstających w wyniku przekształceń własnościowych w gospodarce. Szczególnie widoczne było to w latach 1990–1997. Polska gospodarka bowiem w tamtym okresie była poddana silnym przemianom ekonomiczno-społecznym. Funkcja gospodarcza sektora MSP wiąże się nade wszystko z wysokim wskaźnikiem absorpcji siły roboczej, ale także ze wzrostem technologii, innowacyjności i konkurencyjności samych przedsiębiorstw. Nie należy zapominać również o tym, że wiele dużych przedsiębiorstw ma swoje korzenie w tym sektorze.

Szczególne znaczenie sektora MSP znalazło wyraz w art. 89 Układu europejskiego podpisanym zarówno przez Polskę jak i Wspólnoty. Strony zobowiązały się do rozwoju i umacniania MSP oraz popierania współpracy między nimi. Zgodnie z założeniami sformułowanymi przez Komisję Europejską w opinii na temat polskiego wniosku o członkostwo w UE uznano, że Polska powinna podjąć kroki niezbędne do stworzenia korzystnego klimatu dla działalności sektora MSP. Pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom może odbywać się m.in. przez tworzenie prawnych, administracyjnych, technicznych, podatkowych i finansowych warunków zakładania oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz ich międzynarodowej współpracy, zapewnianie usług specjalistycznych potrzebnych małym i średnim przedsiębiorstwom (szkolenia w zakresie zarządzania, rachunkowości, marketingu, kontroli jakości itp.), umacnianie placówek świadczących takie usługi, ustanawianie powiązań

[1] Dr Tomasz Lipczyński, Katedra Inżynierii Zarządzania, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

z jednostkami gospodarczymi Wspólnot dla poprawy przepływu informacji do małych i średnich przedsiębiorstw, popieranie współpracy o charakterze międzynarodowym [Białobrzeska, Kisiel 2003: 26–28].

O znaczeniu sektora MSP w polskiej gospodarce świadczy liczba tych przedsiębiorstw, posiadane zasoby osobowe, jak i majątkowe. Istotne są także efekty działalności firm w postaci przychodów, wyników finansowych i udział w tworzeniu PKB [Skowronek-Mielczarek 2007: 117–129]. W najbliższych kilkunastu latach znaczenie tego sektora będzie wzrastało, co potwierdzić może fakt, że jego potencjał rozwojowy nadal nie jest w pełni wykorzystany.

Kondycja ekonomiczna MSP w każdym kraju jest uwarunkowana zewnętrznie (makroekonomicznie) oraz wewnętrznie (mikroekonomicznie). Podczas gdy ogólny stan i tendencje wzrostu gospodarczego kraju oraz regulacje systemu finansowo-podatkowego decydują o pierwszej grupie uwarunkowań, takie czynniki, jak wielkość majątku, zdolność do wdrażania postępu naukowo-technologicznego, sprawność zarządzania przedsiębiorstwem oraz jakość oferowanych produktów decydują o uwarunkowaniach wewnętrznych. W Polsce pomimo wielu trudności, z którymi borykają się małe i średnie przedsiębiorstwa, co roku powstają nowe. Tylko nieliczne są w stanie podołać niekorzystnym zjawiskom gospodarczym, rozwinąć się i utrzymać na rynku.

Na makrootoczenie składają się wszystkie elementy systemu znajdujące się na zewnątrz badanego elementu (przedsiębiorstwa), które tworzą tzw. środowisko organizacji, a więc czynniki techniczne, ekonomiczne, społeczne, demograficzne, polityczne, prawne, kulturowe, ekologiczne itd. Określają one warunki ramowe działania przedsiębiorstwa jako systemu otwartego i z którymi wymienia ono materię, energię i informacje [Zelek 2000: 33]. Współczesne makrootoczenie uważa się za burzliwe, turbulencyjne, bardzo stresujące, wymagające, a nawet wrogie [Penc 1994: 15], dlatego tak bardzo ważne jest określenie najbardziej istotnych jego elementów mających wpływ na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw.

Mikrootoczenie, zwane również otoczeniem konkurencyjnym lub sektorowym, gromadzi podmioty gospodarcze, które mają z daną organizacją powiązania kooperacyjne (np. wypracowane zasady z dostawcami cegieł, klejów, okien itp.), partnerskie (np. firmy wspólnie startujące do dużych przetargów na inwestycje budowlane), biznesowe (np. z klientami) lub konkurencyjne. Głównymi elementami analizy mikrootoczenia są siły wpływu dostawców i odbiorców na naszą organizację oraz oddziaływania ze strony konkurencji. Cechą mikrootoczenia w odróżnieniu od makrootoczenia jest to, że pomiędzy poszczególnymi elementami zachodzą sprzężenia zwrotne. Te wzajemne relacje często zwane są również grą ekonomiczną. Otoczenie konkurencyjne określa warunki funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstwa w danym sektorze i na danym rynku geograficznym.

Odpowiednie i racjonalne korzystanie z funduszy unijnych zapewnić może firmom z sektora MSP sprawne i bezpieczne funkcjonowanie zarówno w mikro-, jak i makrootoczeniu na przestrzeni wielu lat. Dlatego taki istotny jest udział małych i średnich przedsiębiorstw w unijnych programach pomocowych.

Charakterystyka badań małych i średnich przedsiębiorstw

W celu poznania opinii przedsiębiorców na temat warunków funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw w warunkach integracji z Unią Europejską autor przeprowadził badania w grupie przedsiębiorstw należących do sektora MSP. Badania dotyczyły opinii przedsiębiorców na temat warunków funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw oraz stopnia wykorzystania programów pomocowych Unii Europejskiej (w artykule autor skupi się tylko na części badań dotyczącej stopnia wykorzystania funduszy pomocowych UE). Ostatecznie analizie podano 102 przedsiębiorstwa z terenu województwa zachodniopomorskiego. Badania przeprowadzono w 2010 roku.

Materiały źródłowe zebrano za pomocą wywiadu bezpośredniego oraz kwestionariuszy elektronicznych, które wypełniali właściciele lub pracownicy wytypowanych przedsiębiorstw. Uzyskane informacje poddano analizie statystycznej i matematycznej, a następnie przedstawiono w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

Należy zauważyć, że przy opracowywaniu wyników przeprowadzonych badań pojawiły się trudności natury metodologicznej. Informacje udzielane przez respondentów w odniesieniu do poszczególnych zagadnień tematycznych nie zawsze były w pełni porównywalne (w odmienny sposób interpretowano część pytań).

W tabeli 1 zostały przedstawione spostrzeżenia będące wynikiem analizy odpowiedzi, jakich udzielili respondenci na zadane im pytania, w ramach badań ankietowych dotyczących opinii przedsiębiorców na temat wykorzystania programów pomocowych Unii Europejskiej.

Tabela 1. Zestawienie wyników badań ankietowych

Analiza wykorzystania programów pomocowych Unii Europejskiej przez polskie małe i średnie przedsiębiorstwa
– Tylko niespełna 22% badanych przedsiębiorstw starało się o pomoc unijną, z czego 80% ją uzyskało. – Jako główną przyczynę partycypacji w programach pomocowych firmy wskazują możliwość modernizacji przedsiębiorstwa (55% odpowiedzi). Na dalszych miejscach znajdują się działania związane ze zwrotem części kosztów inwestycji (40%) oraz stosunkowo krótki czas oczekiwania na zwrot kosztów inwestycji (5%). – Zarówno przedsiębiorstwa, które ubiegały się o pomoc unijną, jak i te, które takich działań nie podjęły, wskazywały na uzyskanie wsparcia finansowego jako czynnik mający największe znaczenie przy przystąpieniu do programu pomocowego – odpowiednio 50% i 51%. – Przedsiębiorstwa, które starały się o pomoc unijną, wskazywały na pierwszym miejscu na pomoc konsultantów jako główny czynnik ułatwiający wykorzystanie programów pomocowych. – Na drugim miejscu znalazło się otrzymywanie informacji o programach UE, a na trzecim szkolenia z tworzenia projektów. – Częstym powodem rezygnacji z programów pomocowych UE jest brak jakiejkolwiek wiedzy na temat dostępnych programów pomocowych lub niewystarczająca wiedza o zasadach przyznawania pomocy unijnej. – Analizując wyniki badań, można dojść do wniosku, że przedsiębiorcy w głównej mierze wiedzę o programach unijnych zdobywają na własną rękę, korzystając z informacji znalezionych w Internecie, ulotkach, broszurach i gazetach oraz poprzez swoje prywatne kontakty – takich odpowiedzi udzieliło blisko 65% ankietowanych. – Jedynie 35% respondentów uzyskało pomoc w różnego rodzaju instytucjach pośredniczących, krajowych punktach kontaktowych, izbach handlowych oraz od konsultantów. – Najistotniejszymi barierami w pozyskiwaniu środków unijnych są skomplikowane procedury składa-

nia wniosku o pomoc, dostępność dokumentów (wskazówki, programy pracy) oraz niedostateczna pomoc instytucji pośredniczących.
– Problemem, który sprawił przedsiębiorstwom największe trudności przy przygotowywaniu wniosku, była dostępność dokumentów, takich jak wskazówki, programy pracy, wezwanie do składania projektów (33%) oraz różnego rodzaju obowiązki administracyjne i sprawozdawcze (18,51%), a także samo pisanie projektu (18,51%).
– W 80% przypadków firmy starające się o udział w programie unijnym potrzebowały zewnętrznej pomocy w przygotowaniu dokumentów do złożenia wniosku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych małych i średnich przedsiębiorstw

Wykorzystanie pomocy unijnej a możliwości rozwoju sektora MSP

Wnioski płynące z prezentowanych danych można obrazowo przedstawić w postaci dwóch scenariuszy rozwoju sektora MSP w najbliższych latach – to który z nich będzie bliższy rzeczywistości w dużej mierze zależy od stopnia wykorzystania unijnych funduszy pomocowych.

Opierając się na powyższych założeniach, można nakreślić następujące możliwe scenariusze rozwoju sektora MSP:

Scenariusz optymistyczny (scenariusz doganiania i przełomu) – będzie możliwy wówczas, gdy wzmocni się mocne strony sektora, osłabi słabe, wykorzysta szanse i wyeliminuje zagrożenia. Do jego głównych cech możemy zaliczyć:
– Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki wobec innych gospodarek w Unii Europejskiej,
– Wzrost poziomu zaufania pomiędzy środowiskiem gospodarczym, naukowym i politycznym umożliwiający przełamywanie barier rozwoju oraz lepsze wykorzystanie potencjału rozwojowego Polski,
– Efektywna restrukturyzacja tradycyjnych branż,
– Ograniczenie szkodliwego oddziaływania przemysłu na środowisko,
– Rozwinięcie przemysłu wysokiej techniki,
– Optymalne wykorzystanie m.in. technologii informatycznej i telekomunikacyjnej, biotechnologii oraz inżynierii materiałowej w tradycyjnych procesach przemysłowych,
– Rozwinięty sektor usług B2B (business to business) – usługi dla biznesu,
– Rozwinięty sektor usług odpowiadających na nowe potrzeby społeczeństwa (związane m.in. ze zdrowiem, spędzaniem wolnego czasu),
– Wyższy poziom eksportu wyrobów wytwarzanych w regionie na rynki europejskie i światowe,
– Wysoki poziom kwalifikacji i mobilność zasobów ludzkich; optymalny system edukacji i kształcenia ustawicznego dostosowany do potrzeb rynku pracy,
– Grupy eksperckie powołane przez środowisko gospodarcze, naukowe i polityczne skupiające się na przewidywaniu trendów gospodarczych i technologicznych oraz na przygotowaniu odpowiednich instrumentów wsparcia MSP,
– Optymalny system wsparcia MSP obejmujący zróżnicowane pakiety usług specjalistycznych,
– Wzrost liczby MSP generujących miejsca pracy,

- Efektywna współpraca MSP z jednostkami badawczo-rozwojowymi,
- Rozwój sektorów przemysłowych dzięki sieciom MSP,
- Wzrost poczucia stabilności gospodarczej,
- System wsparcia MSP zapewniający dostęp do środków funduszy strukturalnych UE,
- Wzrost zaangażowania MSP w rozwój gospodarczy państwa,
- Konsolidacja MSP umożliwiająca wzmocnienie pozycji rynkowej i łatwiejszy dostęp do kapitału,
- Silna i stabilna współpraca między firmami tej samej branży na zasadzie uzupełniania asortymentu,
- Wyodrębnienie usług przez większe firmy (outsourcing) pozwalające na rozwijanie się wyspecjalizowanych MSP korzystających z nowoczesnych technologii.

Scenariusz negatywny (stagnacji i cofania się) – w scenariuszu negatywnym Polska nie wykorzystuje szansy stworzonej dzięki integracji z Unią Europejską. Do głównych cech tego scenariusza możemy zaliczyć:

- Utrzymanie dotychczasowej tradycyjnej struktury przemysłu bez koncepcji rozwoju nowych sektorów,
- Stagnacja gospodarki i wzrost bezrobocia,
- Zatrzymanie prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych,
- Konkurencja destruktywna, ceny dumpingowe, łamanie zasad uczciwej konkurencji,
- Utrwalanie się modelu „monokultury" gospodarki (np. przemysł motoryzacyjny),
- Nieefektywne wykorzystanie funduszy strukturalnych UE,
- Brak zainteresowania innowacjami,
- Niechęć do podejmowania ryzyka wynikająca z braku perspektyw rozwojowych gospodarki,
- Brak umiejętności umożliwiających dostosowanie firmy do wymogów wynikających z dyrektyw i standardów UE,
- Niemożność sprostania konkurencji firm polskich w konfrontacji z firmami europejskimi,
- Niedostosowany profil wykształcenia do wymogów nowoczesnych obszarów gospodarczych ograniczajacy dostęp do rynku pracy,
- Usługi wsparcia MSP niedostosowane do potrzeb firm,
- Brak silnych ośrodków B+R,
- Niewykorzystany potencjał młodych dobrze wykształconych osób,
- Brak współpracy pomiędzy MSP,
- Upadek wielu MSP z uwagi na słabą pozycję na rynku,
- MSP uzależnione od monopolistów,
- Brak umiejętności MSP umożliwiających dostosowanie do wymogów otwartego rynku UE,
- Przesunięcie MSP do szarej strefy,
- Brak dostępu do informacji oraz wysoki koszt badań w zakresie innowacji osłabiające pozycję polskich MSP wobec MSP z innych państw UE,
- MSP za słabe, żeby konkurować na rynku europejskim i światowym,
- Brak koncepcji określenia sposobu wsparcia MSP,
- Ograniczona siła nabywcza w regionie,
- Brak dostępu do środków na finansowanie niezbędnych inwestycji.

Zapobieżenie scenariuszowi negatywnemu, a zarazem przybliżenie scenariusza optymistycznego, będzie możliwe dzięki pełniejszemu i efektywniejszemu wykorzystaniu unijnych programów pomocowych przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Założenia i kierunki zmian w korzystaniu z unijnych programów pomocowych

Fundusze strukturalne wywierają korzystny wpływ na wszystkie trzy składniki decydujące o potencjale wzrostu gospodarczego: siłę roboczą, kapitał i wydajność. Ich wykorzystanie stwarza nowe możliwości zatrudnienia, pomagając bezrobotnym powrócić na rynek pracy i ograniczając skalę drenażu mózgów; zwiększa zasoby „fizycznego" kapitału, a całkowita wydajność gospodarki gwałtownie wzrasta w efekcie modernizacji infrastruktury, innowacyjności, transferu technologii i podnoszenia się przeciętnych kwalifikacji pracowników.

W długim okresie najważniejsze jest mądre i efektywne wykorzystanie funduszy w dziedzinach, które mogą się najbardziej przyczynić do przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego. Chodzi o infrastrukturę – także infrastrukturę IT – innowacyjność oraz jakość zasobów ludzkich i szkolenia. Wykorzystanie funduszy w tych dziedzinach i przy zachowaniu stabilności makroekonomicznej sprawi, że Polska i inne nowe kraje będą mogły w ciągu kilku lat przeskoczyć do nowego etapu wzrostu gospodarczego.

Jedną z głównych zasad korzystania z funduszy strukturalnych jest zasada dodatkowości: powinny one uzupełniać inwestycje krajowe, a nie zastępować je. Wymaga się też, by władze krajowe i regionalne miały finansowy udział w projektach finansowanych przez Unię Europejską.

Żeby więc wykorzystać pieniądze z UE (3–4 proc. PKB na rok), władze krajowe powinny znaleźć środki odpowiadające rocznie około 1 proc. PKB. Nie musi to oznaczać wzrostu wydatków publicznych lub zmniejszenia ich w obszarach, które obecnie nie są finansowane z funduszy strukturalnych. W pewnych jednak warunkach wymóg współfinansowania może prowadzić do zwiększonej presji na budżet. Jeśli środki krajowe będą niewystarczające – lub jeśli gwałtowna inflacja czy nieprzewidziane wzmocnienie waluty sprawi, że w którymś roku zwiększy się ilość krajowych środków koniecznych do współfinansowania projektów – budżet może się znaleźć w bardzo trudnej sytuacji.

Aby wymogi współfinansowania nie stały się przeszkodą w pełnym wykorzystaniu środków unijnych, niezbędne są efektywne i elastyczne procedury budżetowe. Będzie to również wyzwaniem dla nowych państw po ich wejściu do strefy euro. Symulacje KE wskazują, że szczyt transferów unijnych – na poziomie 5,5 proc. PKB – może nastąpić w 2015 roku (to ostatni rok płatności zobowiązań z lat 2007–2013). Staranne planowanie i zarządzanie takim ryzykiem jest więc konieczne, jeśli chce się uniknąć trudnego wyboru między wchłonięciem funduszy unijnych i spełnieniem reguł budżetowych Unii Gospodarczej i Walutowej.

Inżynieria finansowa może być również pomocna w przejściowym zmniejszeniu presji na budżet krajowy. Niektóre projekty, najczęściej finansowane z Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, kwalifikują się do pożyczek z Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Pożyczki te mogą pomóc w zwiększeniu

zdolności do wykorzystania unijnej pomocy i przejściowo poprawić sytuację budżetu krajowego – zwiększają one jednak zadłużenie publiczne i muszą być spłacone.

Warto wnikliwie potraktować możliwości tkwiące w partnerstwie publiczno-prywatnym. Może ono pomóc we wchłonięciu środków unijnych, w poprawie jakości projektów i w zwiększeniu stopy zwrotu z inwestycji. Oczywiście nie możemy oczekiwać natychmiastowych efektów, ponieważ wciąż będzie konieczne zaangażowanie finansów publicznych na poziomie krajowym czy regionalnym. Warto jednak podkreślić tę możliwość, zwłaszcza że w unijnych regulacjach zasady dotyczące prywatnego finansowania są elastyczne właśnie po to, by zachęcić sektor prywatny do odegrania większej roli przy realizacji tych projektów.

W celu uniknięcia ryzyka przegrzania gospodarki może pomóc także zapewnienie firmom z innych krajów UE dostępu do zamówień publicznych. Może to się wydać paradoksem, ale efektywne wykorzystanie funduszy unijnych oznacza także używanie najlepszych dostępnych produktów czy wiedzy ludzkiej. Tak więc otwarte podejście do zamówień publicznych będzie oznaczało nie tylko maksymalizację zwrotu na dokonywanych inwestycjach, ale także transfer know-how i najnowocześniejszych technologii.

Przy wykorzystaniu funduszy strukturalnych należy dążyć, żeby wspierały one wzrost w możliwie największej części kraju. Może być tak, że największą stopę wzrostu z kapitału osiąga się w dużych miastach. Władze powinny jednak pamiętać o kosztach nadmiernego zagęszczenia ludności, a także o tym, że korzystanie z zasobów innych regionów jest być może niepełne. Celem polityki regionalnej jest przecież wyrównywanie poziomu rozwoju regionów i państw.

Uniknięcie tego ryzyka będzie łatwiejsze, jeśli wykorzystanie funduszy obejmie różne sektory gospodarki. Chodzi zwłaszcza o to, by nie doprowadzić do kumulacji presji inflacyjnej w sektorach szczególnie podatnych na przegrzanie, jak budownictwo. Wprawdzie Rada Europejska na szczycie w grudniu otworzyła możliwość finansowania projektów renowacji budownictwa mieszkaniowego, ale powinno się z niej korzystać bardzo ostrożnie.

Konieczne jest zintegrowane podejście do programów rozwoju regionalnego. Inwestycjom o charakterze infrastrukturalnym powinny towarzyszyć działania skierowane na przykład na poprawę jakości siły roboczej czy szeroko rozumianej innowacyjności. Potencjalnym źródłem przegrzania gospodarki są ograniczenia typu podażowego na rynku pracy. W zmniejszeniu tego rodzaju presji kluczowe znaczenie ma właściwe planowanie i szybkie podejmowanie niezbędnych działań. W praktyce oznacza to także konieczność ułożenia we właściwej sekwencji posunięć finansowanych przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny.

Proces wchłaniania środków z funduszy strukturalnych stwarza szansę wprowadzenia rygorów finansowych w innych obszarach. Może się on więc stać okazją czy pretekstem do restrukturyzacji budżetu krajowego na rzecz wydatków o charakterze prorozwojowym.

Zasadniczym celem rządu musi być więc zagwarantowanie, że fundusze służą inwestycjom, które prowadzą do wzrostu efektywności i konkurencyjności gospodarki w długim okresie.

Zawsze istnieje ryzyko, że jeśli polityka makroekonomiczna będzie zła, to część funduszy może przepłynąć do bieżącej konsumpcji, publicznej lub prywatnej. Z tym

zaś wiąże się niebezpieczeństwo, że jeśli rząd nie ograniczy wydatków państwa, transfery mogą prowadzić do presji inflacyjnej w gospodarce.

Jakiej polityki makroekonomicznej potrzeba zatem, żeby z sukcesem wykorzystać fundusze strukturalne?

- Konieczne jest obniżanie deficytu sektora publicznego, żeby uniknąć presji inflacyjnej związanej z wielkimi transferami finansowymi. Ta presja będzie też zależeć od stopnia wykorzystania mocy wytwórczych,
- Jest bardzo ważne, żeby środkami z tych funduszy rząd nie zastępował wydatków planowanych w budżecie i służących krótkookresowej konsumpcji lub konsumpcji prywatnej,
- Rząd powinien zacieśniać współpracę z sektorem prywatnym, aby poprawiać efektywność inwestowania. Fundusze strukturalne powinny przyciągać inwestycje prywatne.

Nie ulega wątpliwości, że wykorzystanie funduszy strukturalnych, polityka makroekonomiczna i możliwość wejścia do strefy euro to kwestie ze sobą powiązane. Napływ środków z funduszy w połączeniu z właściwą polityką makroekonomiczną będą tworzyć wzrost – niezbędny, żeby szybciej doganiać kraje bardziej rozwinięte. Zła polityka makroekonomiczna, niedostosowana do napływu funduszy, uruchomi presję inflacyjną i utrudni wejście do strefy euro.

Rozpatrując szanse płynące wraz z pozyskiwaniem środków z funduszy Unii Europejskiej, należy wymienić przede wszystkim możliwości wzrostu konkurencyjności polskich firm na rynkach europejskich. Rozwój działalności na tych rynkach jest jednym ze sposobów na budowanie silnej firmy, która będzie miała szansę ekspansji na szersze niż regionalne rynki. Konkurencyjność ta może wzrastać zarówno poprzez inwestycje w środki trwałe, jak i zwiększanie potencjału opartego na wiedzy. Dostosowanie się polskich firm do poziomu, jaki istnieje obecnie w państwach tzw. „starej Unii", jest procesem długotrwałym, lecz szansą na jego przyspieszenie są właśnie fundusze pomocowe.

Nie sposób jednak nie dostrzec zagrożeń, jakie niesie ze sobą pozyskiwanie takiej pomocy. Opieranie rozwoju firmy na założeniach dotyczących pozyskania środków z UE jest ogromnie ryzykowne. W obliczu barier administracyjnych, jakie stawiane są przed przedsiębiorcą, nawet najlepsze projekty mogą nie doczekać się realizacji. Zaostrzone wymagania co do sprawozdawczości z realizowanych inwestycji niosą ze sobą niebezpieczeństwo zobligowania przedsiębiorcy do zwrotu otrzymanego wcześniej dofinansowania. To zaś może w wielu przypadkach doprowadzić do upadłości firmy.

Uwagi końcowe

Dotychczasowe doświadczenia związane z pozyskiwaniem funduszy z Unii Europejskiej wskazują na ich znaczny wpływ na wzrost konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na rynkach europejskich. Wciąż jednak, ze względu na utrudniony dostęp do środków z funduszy unijnych, większość firm umacnia swoją pozycję konkurencyjną w oparciu o środki własne lub pochodzące z innych niż unijne źródeł.

Przed tymi przedsiębiorcami, którzy zdecydowali się mimo licznych utrudnień na wsparcie z Unii Europejskiej, stoi jeszcze wiele przeszkód na drodze od pozytywnej oceny projektu inwestycyjnego i do refundacji poniesionych wydatków. Jednak z każdą kolejną edycją konkursów rozpisywanych w ramach poszczególnych programów i działań wzrasta zarówno świadomość przedsiębiorców co do wymagań stawianych przez jednostki wdrażające, jak i poprawia się nastawienie tych instytucji do beneficjentów. Utrzymanie się tej tendencji pozwoli na wzrost dynamiki rozwoju polskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, których kondycja jest miernikiem kondycji całej gospodarki.

Bibliografia

Białobrzeska R., Kisiel R., 2003, *Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce* [w:] *Funkcjonowanie przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej. Wybrane problemy*, Wyd. WSIIE TWP, Olsztyn.

Bielawska A. (red.), 2005, *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,* Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.

Bielawska A. (red.), 2008, *MIKROFIRMA 2008 Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw,* „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego", nr 492, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.

Gudkova S., 2008, *Rozwój małych przedsiębiorstw. Wiedza, sieci osobistych powiązań, proces uczenia się*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.

Daszkiewicz N. (red.), 2007, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Szanse i zagrożenia rozwoju,* CeDeWu, Warszawa.

Łuczka T. (red.), 2007, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Szkice o współczesnej przedsiębiorczości,* Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań.

Penc J., 1994, *Zarządzanie strategiczne,* PWE, Warszawa.

Skowronek-Mielczarek A., 2007, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.

Zelek A., 2000, *Zarządzania strategiczne – diagnozy, decyzje, strategie*, Wydawnictwo Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu, Szczecin.

Wasilczuk J., 2008, *Strategy in small firms, SMEs in modern economics. Selected issues*, My Book Publishing.

The use of European Union aid programs for small and medium-sized enterprises in Western Pomerania

Summary

Abstract: The purpose of the article is to present the use of European aid programs for small and medium-sized enterprises in Western Pomerania

Small and medium enterprises in Poland play an important role in social and economic. Their proper functioning allows dynamic development of state economy and increase community standards of living. SME participation in EU aid programs can provide companies a smooth and safe operation over many years, which will translate directly into economic development for state and particular regions. Therefore participation of SMEs in EU aid programs is so import ant.

Key words: small and medium enterprises, European aid programs, development